

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce, 42. ročník, 2015/2016 – okresní kolo

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

1. a) Napište tvary dvou sloves se stejným kořenem, které se hodí na všechna vynechaná místa v následujících větách (popř. souvětích).

*Příště se ... pozorněji, ať mi můžeš říct, co se tam stalo.
... on už zase říká něco jiného!
..., ať zase nejsi poslední!
... na toho kluka, už se zase natahuje přes plot pro třešně!*

b) Obě slovesa se mezi sebou liší jedinou slovesnou kategorií a příslušností ke vzoru. Tuto kategorii napište a určete a uveďte vzory obou sloves. (Určení slovesné třídy se nevyžaduje.)

c) Napište jiná dvě slovesa, která se mezi sebou liší také pouze danou slovesnou kategorií a vzorem, vzory sloves uveďte.

2. Na veřejnoprávní rozhlasové stanici jsme slyšeli souvětí:

Je to strašně moc fajn, uslyšíme původní originální Rybovku.

a) Najděte a vypište nadbytečná vyjádření.

b) Vypište citově zabarvené formulace.

c) Souvětí přeformulujte tak, aby nepůsobilo rušivě v oficiálním projevu.

3. *V koutě tiše sedělo ustrašené strašidlo.*

a) Vysvětlete základní význam slova *ustrašený*.

b) Přečtěte si věty:

Klaun se smál a smál a smál, až se usmál.

Kazatel kázal, kázal a kázal, až se ukázal.

Vysvětlete, jaký význam v tomto případě mají slovesa *usmát se*, *ukázat se*.

c) Na základě řešení v bodě b) vymezte další možný význam slova *ustrašený* užitého v dané větě.

d) Následující slovesa roztrďte do pěti skupin podle toho, jaký význam v nich má předpona *u-*.

Daný význam pro každou skupinu popište:

ubrat, *udřít se*, *uhnout*, *ukličkovat* (např. soupeřícího fotbalistu), *ukliknout se*, *ukřičet* (např. protivníka v hádce), *ulétnout*, *unést* (např. rukojmí), *upracovat se*, *useknout*, *usnout*, *uspat*, *uvařit*

e) Co všechno může znamenat sloveso *upsat se*? Vymezte významy a sloveso použijte ve větách nebo slovních spojeních tak, aby v nich mělo jednoznačný význam.

4. a) Slova *životní* a *životný* použijte ve dvou větách nebo slovních spojeních tak, aby byl patrný významový rozdíl mezi nimi.

.....

.....

b) Označte větu/věty, ve které/kterých je slovo *životně* užito vhodně.

- i. *Česká ekonomika je životně závislá na exportu.*
- ii. *Dnes jsem se životně projel na kole.*
- iii. *Je mi to životně jedno.*
- iv. *Kyslík je ale životně důležitý!*

c) Vyberte z označených vět případ (případy), v němž (v nichž) lze ve stejném významu nahradit příslovce předložkovým spojením se slovem *život*, a takto přeformulovanou větu (přeformulované věty) napište.

d) Rozhodněte, zda příslovce *celoživotně* je odvozeno od přídavného jména *celoživotní*, nebo *celoživotný*.

NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ
VZDĚLÁVÁNÍ

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce, 42. ročník, 2015/2016 – okresní kolo
II. kategorie

Slohový úkol

Ladovská zima

Slohový útvar je volný, téma zpracujte formou prózy. Doporučená délka 25–30 řádek.

Okresní kolo OČJ 2015/2016 – 42. ročník – II. kategorie – řešení:

1. a) *koukej, koukni*

b) (slovesný) vid, *koukni*: dokonavý vid, vzor *tisknout*; *koukej*: nedokonavý vid, vzor *dělat*

c) Příklady řešení: *hodit* (vzor *prosit*) – *házet* (*sázet*) / *trhat* (*dělat*) – *trhnout* (*tisknout*) atd.

Bodování: a) za dva správně uvedené tvary – 2 body;
za jeden správně uvedený tvar – 1 bod;
b) za správně uvedenou a určenou kategorii 1 bod;
za správně určené vzory – 1 bod;
c) za správně uvedenou dvojici sloves – 1 bod;
za oba správně určené vzory – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **6 bodů**.

2. a) *původní/originální* (za vypsání spojení *strašně moc* body nestrhávejte)

b) Příklady řešení: *strašně moc fajn; Rybovka*.

c) Příklad řešení: *Je to výborné, uslyšíme původní/originální Rybovu mši/Českou mši vánoční J. J. Ryby*.

Bodování: a) Za vypsání nadbytečného vyjádření – 1 bod;
b) za nalezení dvou citově zabarvených formulací – 1 bod;
c) za vhodné přestylizování věty – 2 body;
při drobných nedostatcích – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **4 body**.

3. Příklady řešení:

a) ‚vyděšený, bojácný, mající strach‘ (tj. ‚strašidlo se bálo‘)

b) ‚vyčerpat se, unavit se (uznávejte i ‚zemřít‘) smíchem/kázáním‘

c) ‚vyčerpaný dlouhým strašením, unavený od dlouhého strašení‘

d) *uhnout, ulétnout* – vyjadřuje směr **pryč** (u pohybových sloves – upřesnění nevyžadujte)

ubrat, unést, useknout – vyjadřuje **oddělení** něčeho od něčeho jiného

usnout, uspat, uvařit – vyjadřuje **dokončení/nastání** děje (uznávejte i rozdělení na skupiny dokončení děje zasahujícího sama sebe: *usnout* a dokončení děje zasahujícího někoho, něco jiného: *uspat, uvařit*)

udřít se, ukliknout se, upracovat se – vyjadřuje dosažení **nežádoucího** vlastního stavu (je vázáno na reflexivitu – upřesnění nevyžadujte)

ukličkovat, ukřičet – vyjadřuje **přemožení** někoho nějakým dějem / nějakou činností

e) i. ‚zavázat se podpisem‘: *Upsal se ďáblu*.

ii. ‚vyčerpat se psaním‘: *Celý den jsem přepisoval poznámky a už jsem se upsal*.

iii. ‚napsat chybně‘: *Tohle vím, jenom jsem se upsal a napsal to chybně*.

Bodování: a) za vhodně vymezený význam – 1 bod;
b) za vhodně vymezený význam – 1 bod;
c) za vhodně vymezený význam – 1 bod;
d) za pět vhodně vymezených skupin se správně zařazenými slovesy – 5 bodů;
za čtyři skupiny – 4 body;
za tři skupiny – 2 body;
za dvě skupiny – 1 bod;
za chybně zařazené sloveso odečtete 0,5 bodu (záporné body se nedávají);
e) za tři vhodně vymezené významy s příklady – 2 body;
za dva vhodně vymezené významy s příklady – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **10 bodů**.

NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ
VZDĚLÁVÁNÍ

4. a) Příklady řešení: *životní cíl; rod mužský životný;*
b) i. *Česká ekonomika je životně závislá na exportu.;* iv. *Kyslík je ale životně důležitý!*
c) *Kyslík je ale **pro život důležitý!***
d) *celoživotní*

Bodování: a) za dva vhodné příklady – 1 bod;
b) za správně určené motivující adjektivum – 1 bod;
c) za správně vybrané věty – 1 bod;
d) za správně určený případ – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **4 body**.

Celkem maximálně 24 bodů.

5. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.

Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.